

దేవ ద్వాదశీ స్తోత్రమ్

1) ప్రార్థనమ్

దయస్వ దేవ దేవదేవ శంకరాభయంకర

పరేశ తే పదే నమాంసి రామనామ.భాసురే

మనోలయం తవాలయే మహలయే కురుష్య మే

జగత్ ప్రసిద్ధ సిద్ధి.మష్ట-భూతి.మిష్టసాధనామ.

ఓం నమశ్శ్వాయ ... ఓం నమశ్శ్వాయ -

నమో నమో మహేశ్వరా నమో నమో పరేశ్వర

ప్రతిపదార్థమ్

- దేవ - ఓం దేవుడా
- దేవ దేవ - దేవతలందలనీ ఓంచెవాడా
- శంకరా - సుఖమును కలిగించెవాడా - శంకరా
- అభయంకరా - అభయమును ఇచ్చేవాడా
- దయస్వ - రక్షించు
- హో పరేశ - ఓం పరమేశ్వరా

- రామనామ - అందమైన నామముతో
- భాసురే భాసిల్లే
- తే పదే నీ పదమునందు (స్తానము/ నామమునందు)
- నమాంసి (సన్తు) - నా నమస్కారములు
- అలయే - నాశనములేని
- తవ - నీయెక్క
- మహాలయే - గొప్పాలయమునందు (శాశ్వతస్తానమునందు)
- మే మనోలయం కురుష్య - - నా మనస్సును కలిపేసుకో
- ఇష్టసాధనామ్ - అన్ని ఇష్టములను సాధించే
- అష్టభూతిమ్ - ఎనిమిది రకాలైన ఐశ్వర్యములను గల
- జగత్ ప్రసిద్ధ సిద్ధిం - ; జగత్ ప్రసిద్ధమైన సిద్ధిని.
- (కురుష్య) - కలిగించు

2) తీర్థస్తానమ్ - అయోధ్య - కాశీ/ శ్రీశైలమ్

మహాపగా పయస్సమూహా సిక్త దివ్యగాత్రకమ్

స్వరూప సిద్ధ నస్తనార్థ సంగృహీత దైవతమ్.

సురూప దర్శనోత్స లక్ష్మిటి కృష్ణమణ్ణలమ్

విశాల నేత్ర హీత దివ్య మంగలాత్మదర్శనమ్..

ఓమ్ నమశ్శివాయ హార ఓం నమశ్శివాయ (హారే+ ఓమ్)

ప్రతిపదార్థమ్

(సమాసః)

- మహాపగా - మహానది (కృష్ణ లేక గంగా) నది యొక్క
- పయస్సమూహా - నీళ్ళ ప్రవాహము చేత
- సిక్త - తడపబడిన
- దివ్యగాత్రకమ్ - దివ్యమైన శరీరము కలవాడు
- స్వరూప - తన రూపమైనటి
- సిద్ధ - స్వతస్మిద్భమైన

- నందన - ఆనందమనే
- అర్థ - ప్రయోజనమునకై
- సంగృహీత దైవతమ్ - దేవతలను దరిచేర్చేవాడు
- సురూప - చక్కటి రూపను
- దర్శన - దర్శించుటయందు
- ఉత్క - ఉత్సాహముకలిగిన
- లక్ష్మిటి కృష్ణమణ్ణలమ్ - లక్ష్మిలకోట్ల జనుల కలవాడు
- విశాల - విప్పాలిన
- నేత్ర - కళ్ళచే
- పీత - ఆస్వాదించిన
- దివ్య - దివ్యమైన
- మంగల - మంగలమైన
- ఆత్మదర్శనమ్ - తన దర్శనమును ఇచ్చేవాడిని
- భజే - సేవిస్తున్నాను

3) అర్థానమ్

సమర్థతం నమస్సహస్రమస్తు సున్దరేశ తే

పునఃపునశ్చ రుద్రయాగహామకర్మణా ప్రభో.

మహాభావీచనేన సంప్రసారితాం నవద్వాతా

విలాసయేదుమాపతే త్వదీయదృష్టికారణాత్..

- హో సుందరేశ - అందమైన తఃశ్వరుడా
- తే నమస్సహస్రమ్ - నీకు వేల నమస్కారాలు.
- పునః పునశ్చ - మళ్ళీ మళ్ళీ
- రుద్రయాగ - రుద్రయాగమునంది
- హాము కర్మణా - హామవిధిచేత
- సమర్థతమ్ అస్తు - నీకు అర్థన కలగాలి.
 - (అగ్నిలో వేసిన ఆహారము, సివుడికి అర్థన కదా. ఎందుకంటే
అగ్ని రూపము రుద్రుడే. రుద్రో వా ఏషః, యదగ్నిః : - అని
యజుర్వేద వాక్యము.)

- ఉమాపతే - ఉమాపతీ
 - (తవ) మహాభాష్యచనేన -నీయెక్కు మహాభాష్యకముచేతనూ
 - త్వదీయదృష్టికారణాత్ - అనుగ్రహ దృష్టికారణంగా
 - సంప్రసారితా - ప్రసరించిన
 - అనవద్యతా - శుద్ధత్వము
 - విలాసయేత్. - ఎల్లప్పుడూ విలసిల్లుగాక
-

4) ప్రలయకర్తా ప్రష్టా చ

మహాశరారు భీషణం మృథే మృథే విజిత్వరమ్

మహాత్వయే సమస్త జీవి సఖ్యాయ ప్రలాపకమ్.

స్వకీయ కర్తృ లేప శేష మార్జనాయ జీవినామ్

పునర్విభావయన్తమచ్చ సర్జకం విభుం భజే..

- మహాశరారు భీషణం- శత్రువులను సంహారించే భయంకరుడు
 - మృథే మృథే - ప్రతియుద్ధములోనూ
 - విజిత్వరమ్ - ఓటమి లేకనే గెలిచేవాడు
-

- మహాత్యయే - మహాప్రతిష్ఠయ కాలమునందు
- సమస్త జీవి సజ్ఞాయ - అన్ని జీవుల సమూహమునూ
- ప్రలాపకమ్ - కలిపేసుకునేవాడు
- (మళ్ళీ సృష్టి ప్రారంభమునందు)
- జీవినాం - జీవులందరికీ
- స్వకీయ కర్తృ లేప - తమ పూర్వకర్తులయొక్క
- శేష మార్జనాయ - శేషమును తుడిచేందుకై (జ్ఞానముద్వారా కర్తృశేషమును కడిగేందుకై)
- పునః విభావయంతం - మళ్ళీ జన్మింపజేసే
- అచ్ఛ సర్జకం - గొప్ప సృష్టికర్త అయిన
- విభుం భజే- ఆ విభువును సేవిస్తున్నాను.

(భవ శబ్దముచేత సృష్టికర్త, రుద్ర శబ్దముచేత ప్రతిష్ఠయకారుడు

స్తుతము చేయబడుతున్నారని అథర్వవేద భాష్యము చెబుతున్నది. ఆ భావములోనే భవారుద్రో అనే సూక్తము కూడ 11 వకాండలో ఉన్నది.)

5) నామధేయ- వరప్రదానమ్

మనోభిరామ మంజులేష్ట నామధేయవన్నితమ్

మనోవిరామ భన్సనైక భాగధేయమణ్ణితమ్.

మనోవికార నిర్గతి ప్రకారకం మహావరమ్

నమోవచీభి.రిష్టసిధిదాయకం నిల్స్వరమ్..

- మనోభిరామ - మనస్సుకు ఇష్టమైన
- మంజులేష్ట - అందమైనది, కోరుకున్న
- నామధేయ - (రామ)నామచేతనే
- వన్నితమ్ - స్తుతించబడేవాడు

(రామనామములోనే నారాయణ మంత్రము, పంచాక్షరీ

మంత్రము కూడ ఉన్నా)

- మనో విరామ - ఎల్లప్పుడు చలించే మనస్సుకు విత్రాంతి అనే
- భన్సనైక భాగధేయ - కల్యణకరమైన ప్రధాన భాగ్యమును
- మణ్ణితమ్ - కలిగించేవాడు

- మనోవికార - మనస్సుయొక్క వికారములను
 - నిర్దత్త ప్రకారకం - పాగిట్టే ప్రకారములను తెలిసినవాడు
 - మహావరమ్ - ఇటువంటి గొప్పవరములు కలిగించేవాడు
 - నమోవచోభిః - నమస్కారమంత్రముల కారణగా
 - ఇష్టసిద్ధిదాయకం - ఇష్టమైన కార్యమును సిద్ధింపజేసేవాడు
 - నిలీశ్వరమ్ - జగత్తుకు ప్రభువైనందున, మరో నాయకుడు లేనివాడిని
(భజే - సేవిస్తున్నాను)
-

6) త్రిపురసంహరః

పురత్తయం త్వయా క్షణేన భస్తుసాదకాల హో

తనూనపాదనీక సాంఘర్షయ విష్ణుతేజన.

మహేషుధిం ధనుశ్శరం దధానమాదిపూరుషమ్

భవన్తమత్త సంభజే పురత్తయోపసంహృతే..

- ఓ దేవదేవా
- పురత్తయం - మూడు పురములు (ఇనుము, వెండి, బంగారముతో చేసిన రాక్షసుల నగరములు)
- త్వయా - నీచేత
- క్షణేన - క్షణకాలములోనే
- భస్తుసాత్ - బూడిదగా
- అకాల - చేయబడినాయి

(ఆ సంహారములో ఆయుధమైన నారాయణ అస్తము చాల గొప్పది.)

- హో తనూనపాదనీక - బాణపు ముందు భాగము అగ్ని
- సౌమయ్య - బాణపు కాడ సౌమయ్యడు
- విష్ణుతేజన - వాడిగా ఉండుట విష్ణువుయొక్క అంశ.
- పురత్తయోపసంహాతే - మా పురత్తయమును కూడ ఉపసంహారించేవాడా (అంటే స్తుతాల - సూక్ష్మ- కారణశరీరములను తొలగించి మోక్షము కల్పించేవాడా)

- మహేషుభిం - గొప్ప అమ్ములపాదిని
 - ధనుః - పర్వతమనే ధనుస్సును
 - శరం - బాణమును
 - దధానమ్ - ధలించిన
 - ఆదిపూరుషమ్ - ఆదిపురుషుడైన
 - అత్త భవస్తుం - తమిని
 - సంభజే.. - నేను బాగా సేవిస్తున్నాను
-

(ఈ కథను సాశమయాగములోని ఉపసత్క ప్రకరణములో

యజుర్వేదము వె కాండ బీధించినది.)

7) శరత్తయమ్ - లోకపౌరోషణమ్

ఇహోన్మా-వాత-వర్ష రూప భోవనప్రరక్షకం

శిలీముఖిత్తయం ధరంత.మాత్తలోకపాలనమ్.

సమస్తజీవపౌరోషణే సుపేశలం మహేశ్వరమ్

నిరస్తఫ్యోరసజ్ఞట క్షుదం వితీర్ణపౌరోషణమ్..

- ఇహ- ఈ లోకమునందు
- అన్న-వాత-వర్ష రూప - అన్నము, గాలి, వర్షము అనే రూపంగల
- భౌవనప్రరక్షకం - లోకమును రక్షించే
- శీలీముఖుత్తయం - మూడు బాణములను
- ధరంతం- ధరించేవాడు, ఆ బాణములద్వారా
- ఆత్తలోకపాలనమ్ - లోకముయొక్క పాలనను చేపట్టినవాడు
- సమస్తజీవపోషణే - అన్ని జీవులను పోషించుటలో
- సుపేశలం - మంచి నేర్పాలి
- మహేశ్వరమ్ - గొప్ప ప్రభువు
- నిరస్త ఘోరసంకట క్షుధం-
- ఘోరసంకటమనే ఆకలిబాధను తొలగించినవాడు
- వితీర్ణపోషణమ్.. మనస్సులను పోషించే
- శివం భజే - శివుడిని సేవిస్తున్నాను
- (రుద్రాధ్యాయముయొక్క చివరి మూడు మంత్రములు ఈ విషయమునే తెలుపుతున్నాయి.)

8) లక్షణమ్

అకామవర్తనీశ్వరం ప్రకామ కామవర్షణం

ప్రదగ్ధమన్మథం లలాటలోచనేన లాఘువాత్.

అనిష్టహేతులోకనాశ.మిష్టదానసాప్తవమ్

విసాయయన్త.మన్తహీన-వాంఛితా.న్యసాధ్వసమ్.

- అకామవర్తనీశ్వరం - నిష్టామ మార్గమును అధిష్టించినవాడు
(ఏ కోరక లేనివాడు, నిష్టామస్తితిని కలిగించేవాడు)
- ప్రకామ కామవర్షణం - కానీ, కావలసింతగా కోరకలు తీర్చేవాడు
- లలాట లోచనేన - నొసట్టె ఉన్న కంటెతో
- లాఘువాత్. సులువుగా
- ప్రదగ్ధ మన్మథం- మన్మథుడిని కాల్చేసినవాడు
(ఆలోచన లోనికి మళ్ళీ కోరకలు క్షణముతో మాయమవుతాయి)
- అనిష్టహేతు - కష్టాలకు ఫలమైన
- శోకనాశమ్ - శోకమును నాశనము చేసేవాడు

(కష్టము వచ్చినా తట్టుకునే శక్తినిచ్చి దుఃఖమును తొలగించేవాడు)

- ఇష్టదాన - కర్తృఫలమును
- సౌష్టవమ్ - చక్కగా అందించేవాడు
- అన్తహీన - - అంతులేని
- వాంచితాని - కోలకలను
- అసాధ్యసమ్ - భయములేకుండానే
- విసాయయన్తం - ముగించేసేవాడు

(కోలకల పరంపరను దైర్యముగా తెంపేవాడిని)

భజే - సేవిస్తున్నాను (అష్టసిద్ధులలో ఎనిమిదవది కామావసాయతా

అని సిద్ధని కలిగించేవాడు)

9) పోలనమ్

విచంచురీకమానసం నిజాయసనేన ఖాదయన్

స్థిరస్వభావ.నిర్భరాం సదా ప్రసాదయన్ భయమ్.

మనీషివర్గ పోషణం విశేషముద్ధనంవిదం

ప్రదాపయన్ విలాలయేత్ స మల్లికార్జునశ్శైవః.(సదాశివస్వదాసుభీ)

- విచంచులీక - ప్రతివిష్యమును ప్టెంచుకుంటూ తిలగే
 - మానసం - మనసును
 - నిజ- ఆసనేన - తన ఆసనముతో (శాంభవీముద్రతో)
 - ఖాదయన్ - స్థిరపరుస్తున్నవాడు
(ఆదినాధుడు అనగా శివుడు ఉపదేశించిన హరయోగము ఈ ముద్రలు ఆసనములను గురించి చాల చెబుతున్నది)
 - స్థిరస్వభావ.నిర్భరాం - స్థిత ప్రజ్ఞ లక్షణముతో నిండిన
 - ధియమ్ - బుద్ధిని
 - సదా ప్రసాదయన్ - ఎప్పుడూ కలిగించేవాడు
 - మనీషివర్గ పోషణం - బుద్ధిమంతులను పెంచేవాడు
 - విశేషశుద్ధసంవిదం - విశేషమైన శుద్ధమైన జ్ఞానమును
 - ప్రదాపయన్ - కలిగించే
 - సః ముల్లికార్యునః శివః - ఆ ముల్లికార్యునస్వామి
 - విలాలయేత్ - మనలను అలరించుగాక
-

10) పోషణమ్

ఉమాసహాయ.మాదిమం త్రిలోకతాత.వర్ణితమ్

సమస్తభూత.జీవనాయ జేమనప్రదాయకమ్.

నివాత వస్తు శమ్భురాది దానతో వితా పితా

సదాస్ని చేతి సన్తతం నిరూపయన్త.మీడయే..

- ఆదిమం - మొట్టమొదటి వాడు
- ఉమాసహాయం - ప్రణవరూపమైన ఉమాదేవితో కలిసినవాడు
- త్రిలోకతాత.వర్ణితమ్ - ముల్లోకాలకు తండ్రి అని వర్ణించబడినాడు
(తండ్రి అంటే లాలన, పాలన చేసేవాడు)
- సమస్తభూత.జీవనాయ - అన్ని జీవులు బతికేందుకు
- జేమనప్రదాయకమ్ - ఆహారమును ఇచ్చేవాడు
- నివాత - ఆశ్రయమును (నివాసమును)
- వస్తు - బట్టలను
- శమ్భుర ఆది దానతః - పానీయము మొదలైన అవసరములను తీర్చే

- అవితా పితా చ - రక్షించే తండ్రిగా
- సదా అస్తి - ఎప్పుడూ మీతోనే ఉన్నాను
- ఇతి సన్తతం - అని ఎల్లవేళలా
- నిరూపయన్తం- నిరూపించే
- (శివం) ఈడయే.. శివుడిని స్తుతింపజేస్తున్నాను

11) సమాపనమ్

భవామి భావయామి భవ్యమాత్మలక్షణం భువో

విభేషణే న కోపి కిష్టిదున్నమయ్య దీర్ఘగమ్.

ప్రవర్తతే విశీర్యతే ఎవిలమ్మితం తతో జనాః

భయా ధియా విదా భవేత బోధయన్ శివీఽవతాత్..

- భవామి - నేను ఉన్నాను
- భవ్యం ఆత్మలక్షణం- గొప్ప నా యొక్క (ఆత్మ)లక్షణమైన సుఖమును
- భావయామి - నెలకొల్పుతాను.
- భువః - భూమి (లోకమునకు)

- విభేషణ - భయం కలిగించేందుకు
- కించిత్ దీర్ఘగం - రెండు చేతులను కొళ్ళిగా
- ఉన్నమయ్ ప్రవర్తతే (చేత్) - పైకెత్తి ప్రవర్తిస్తే భయపెట్టాలని చూస్తే
- అవిలమ్మతం విశీర్యతే - వెంటనే ముక్కలవుతాడు
- తతః జనా� - అందువల్ల జనులారా
- భయా ధియా విదా - భయముతో బుధిగా జ్ఞానముతో
- భవేత - ఉండవలసినదే - అని
- బోధయన్ - బోధిస్తున్న
- శివః అవతాత్ - శివుడు మనలను రక్షించుగాక

(ఏ దిక్కు లేనివాడికి దేవుడే దిక్కు కదా. నిరాశ్రితులను ఇబ్బంది

పెడితే, ఆ శివుడే తగిన శాస్త్రి చేస్తాడు. బలవంతులు బలహీనులను హింసిస్తానే ఉంటారు.

కాబట్టి, దుర్మార్గులైన బలవంతులకు ఈ హెచ్చరికను చేసేవాదే

శివు .)

12) ప్రసాదనమ్

శ్రుతిప్రణీతరుద్రయాగమండితో హి ధూర్జటీ-

రుతేన రుద్రమన్తనామకీర్తనేన సంగతిమ్.

ప్రసాదయే.దజ్ఞేశ్వరో దయాఘునో భవస్మివం

హృదీష.దాదరా.చ్ఛకాస్తు దేవవంబితస్నదా..

- శ్రుతిప్రణీత - వేదముచేత విధించబడిన
- రుద్రయాగ మండితః - రుద్రయాగమునందు అలంకరించబడిన
- ధూర్జటీః - బరువైన జటాజూటములు గల సివుడు
- అజ్ఞేశ్వరః - జన్మలేని (మొదలు లేని అనాది) ప్రభువు
- దయాఘునః - చాల జాలిగల ఆ సివుడు
- రుద్రమన్త - (పగలు) శతరుద్రయ మంత్రములయొక్క
- నామకీర్తనేన - (సాయంత్రం) నామ సంకీర్తనములయొక్క
- రుతేన - శబ్దముచేతనే
- సజ్జతిం - తన సన్మిథిని

- శివం - మంగళమును
 - దయాఘునః భవః - దయ గల శివుడు
 - ప్రసాదయేత్ - అనుగ్రహించుగాక
 - దేవవంబితః - దేవతలందరూ స్తుతించే ఆ మహాదేవుడు
 - సదా - ఎప్పుడూ
 - నా హృది - నా హృదయములో
 - ఈషత్ - కొద్దిగా
 - చకాస్తు - ప్రకాశించుగాక
-

ఫలస్తుతిః

సచ్చిదానంద రూపేణ విఖుభూపున్తి యే జనాః.

అధీయతే స్తుతిం రామ-నామాం వేద్ రుద్రదైవతమ్..

యే జనాః - ఎవరైతే

సచ్చిదానంద రూపేణ- తమ స్వరూపమైతే సచ్చిదానందములో

విఖుభూపున్తి - ఉండాలి అనుకుంటారో,

స్తుతిం - మరియు ఈ స్తుతిని

అధీయతే - పరిస్తారో

(వారిని)

రామ-నామ - అంద్రమైన నామమునుగల

రుద్రదైవతమ్.. - రుద్రుడు

అవేత్ - రక్షించుగాక

అతిరుద్రయాగ ప్రసాదము

(శ్రీశైలము 15 – 27 జనవరి 2023)